

HeLLeNiCReVeNgE

Μακεδονία - Macedonia, 21.11.2009

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΜΑΤΣΗΣ-51 χρόνια από τη θυσία του

Καταχωρήθηκε: November 21, 2009, 7:28pm EST από HeLLeNiCReVeNgE

«Ε, Μάτση, παραδώσου». Ο Μάτσης αφού διέταξε τους δύο συντρόφους του να εξέλθουν του κρησφυγέτου, απάντησε με βροντερήν φωνή: «Δεν θα βγω ζωντανός. Θα βγω πυροβολών». Εις απάντησιν, οι Άγγλοι πολιορκηταί του έρριψαν ειδικές χειροβομβίδες εντός του κρησφυγέτου, από τις οποίες ο Μάτσης βρήκε ακαριαίον τον θάνατον. Ο Μάτσης, με έκφραση ικανοποίησης για το ηρωικό τέλος του, είχε αγκαλιασμένα τα δύο αυτόματά του. Το δεξί του πόδι ήταν αποκομμένο και απανθρακωμένο, νωπόν δε το αίμα έσταζε ακόμη στο δάπεδο του κρησφυγέτου.

ΤΟΥ ΝΙΚΟΥ ΜΩΥΣΕΩΣ Γ.Γ. της ΣΕΚ

▼ Κυριάκος Μάτσης ήταν ένας αγνός ιδεολόγος, ένας ανθρωπιστής, ένας πραγματικός πατριώτης. Με ένα όνειρο έζησε, με έναν πόθο σκοτώθηκε, να δει την αγαπημένη του Κύπρο ενωμένη με το μητρικό κορμό. Ο πόθος του για απελευθέρωση εκδηλώθηκε έντονα κατά τη διάρκεια της φοιτητικής του δράσης στη Θεσσαλονίκη, όπου μετέβη να σπουδάσει γεωπόνος το 1946, με υποτροφία της Κυπριακής Αγροτικής Εταιρείας. Όταν στις 28 Ιουνίου 1948 επισκέφθηκε τη Βουλή των Ελλήνων στην Αθήνα, σημείωσε στο ημερολόγιό του:

«Πότε θα 'ρθει η ώρα που θα μπουν στην ελληνική Βουλή και οι Κύπριοι βουλευτές; Γι' αυτή την ώρα δίνουμε την ψυχή και το σώμα μας στον αγώνα, γιατί μόνο έτσι, σε μια ελεύθερη γη, θα μπορέσουμε να ζήσουμε διαχειριζόμενοι τα ζητήματά μας».

▼ ▼ αυτούς που του έλεγαν ότι η Ελλάδα είναι φτωχή και καταστρεμμένη, ενώ η Αγγλία είναι μια πλούσια αυτοκρατορία, απαντούσε με πάθος:

«Προτιμούμε τα ράκη της μητρός Ελλάδος, παρά την πορφύραν της μητρυιάς».

▼ ▼ το πέρας των σπουδών του και την επιστροφή του στην Κύπρο το 1952 ανέλαβε την τεχνική διεύθυνση του Αγροκτήματος της Κυπριακής Αγροτικής Εταιρείας Κουκλιών Αμμοχώστου. Η εμπλοκή του στη διαφώτιση του αγροτικού κινήματος της ΠΕΚ ήταν ενεργός και η μεταλαμπάδευση της επιστημονικής του γνώσης στους Κύπριους αγρότες θαυμαστή. Εργάστηκε με ζήλο για την άνοδο της κυπριακής αγροτιάς. Περιόδευε στα γύρω χωριά κάνοντας διαλέξεις και διδάσκοντας τους γεωργούς τις σύγχρονες καλλιεργητικές μεθόδους.

▼ έναρξη του Αγώνα βρίσκει τον Κυριάκο να δρα στην περιοχή Αμμοχώστου. Το Αγρόκτημα όπου εργαζόταν μετατράπηκε σε αγωνιστικό κέντρο. Γίνεται κόμβος διακίνησης όπλων, βομβών, πυρομαχικών και άλλου επαναστατικού υλικού. Ήδη από την πρώτη μέρα της επαναστατικής έκρηξης καταζητείται από τους Άγγλους ο στενός φίλος του Γρηγόρης Αυξεντίου, με τον οποίο συνεργάστηκε κατά τρόπο θαυμάσιο για προετοιμασία του Αγώνα.

▼ ▼ το ψευδώνυμο «Μιλτιάδης» αναλαμβάνει από τις αρχές του φθινοπώρου του 1955 ως παγκύπριος σύνδεσμος μεταξύ του Αρχηγού Διγενή και τον τομέων της ΕΟΚΑ. Στις αρχές του αγώνα διετέλεσε τομεάρχης της επαρχίας Αμμοχώστου ενώ από το 1956 μέχρι το θάνατό του τομεάρχης Κερύνειας. Η επαφή του με τον αρχηγό Διγενή ήταν συχνή και η ευστροφία του μυαλού του έσωσε πολλές φορές τον ίδιο και τους συντρόφους του από πολλές παγίδες του εχθρού. Η παραδειγματική του ανδρεία και το αγωνιστικό του ήθος εκδηλώθηκαν πάμπολλες φορές καθόλη τη διάρκεια της δράσης του.

Στις 9 Ιανουαρίου 1956 ύστερα από προδοσία της ομάδας Αμμοχώστου, ο Κυριάκος συλλαμβάνεται στο τσιφλίκι της Αχεράς πλησίον του Μιτσερού, το οποίο ανήκε στην Ελληνική Μεταλλευτική Εταιρεία. Εκεί ο Μάτσης ήταν άοπλος και περικυκλώθηκε από το

βρετανικό στρατό κατοχής. Μετά τη σύλληψή του οδηγήθηκε στα διαβόητα ανακριτήρια της Ομορφίτας, όπου υπέστη τα φρικτότερα των βασανιστηρίων: Κτυπήματα, αϋπνία, ηλεκτροσόκ, αδιάλειπτες και επί εικοσιτετραώρου βάσεως ανακρίσεις. Γνώριζαν οι Άγγλοι τον ιδιαίτερα σημαίνοντα και ηγετικό ρόλο του Κυριάκου Μάτση, καθώς και τη θέση που κατείχε στην Οργάνωση. Ήθελαν πάση θυσία να τους αποκαλύψει πού βρισκόταν ο Διγενής, για να τον συλλάβουν κι έτσι να κλείσει ο ιστός της αράχνης, κατά την περίφημη δήλωση του Χάρτινγκ.

▼ ▼ την παρρησία που τον διέκρινε, αντίκρισε την ωμή πραγματικότητα κατάματα! Δεν αρνήθηκε ότι ήταν μέλος της ΕΟΚΑ και αγωνιστής της ελευθερίας. Και εξήγησε στους ανακριτές του, γιατί αγωνιζόταν για την ελευθερία της μικρής του πατρίδας, ιδιαίτερα μετά τις υποσχέσεις για αυτοδιάθεση των λαών, ύστερα από τη νικηφόρο έκβαση του Β' Παγκοσμίου Πολέμου.

▼ ▼ κρατητήρια της Ομορφίτας έδειξε το μεγαλείο της ηρωικής ελληνικής του ψυχής. Σε καμιά στιγμή δεν εκάμφθη και ούτε εφείσθη πόνου και οδύνης. Στάθηκε γενναίος και ατρόμητος. Δεν γονάτισε. Κι έδωσε ύψιστο και μέγιστο μάθημα αγωνιστικής αρετής στους βασανιστές και ανακριτές του, ακόμη και στον Άγγλο κυβερνήτη Τζον Χάρτινγκ, ο οποίος τον επεσκέφθη και συζήτησε μαζί του, προσφέροντάς του το μυθικό για την εποχή εκείνη ποσό του μισού εκατομμυρίου λιρών προκειμένου να τους αποκαλύψει πού κρυβόταν ο αρχηγός της ΕΟΚΑ. Η αντίδραση του Κυριάκου Μάτση υπήρξε άμεση και ακαριαία: «Ου περί χρημάτων τον αγώνα ποιούμεθα, αλλά περί αρετής». Και άφησε άναυδο τον κυβερνήτη και με εθνική οργή σηκώθηκε και εξήλθε της αιθούσας κατευθυνόμενος προς τα κελιά των κρατουμένων. Τόσο εντυπωσίασε η συμπεριφορά αυτή του νεαρού επαναστάτη τον στυγνό Άγγλο κυβερνήτη, ώστε ζήτησε από τους βασανιστές - ανακριτές να μην τον ενοχλήσουν πλέον.

Μετά την απάνθρωπη δοκιμασία του στα φρικτά ανακριτήρια της Ομορφίτας, όπου γνώρισε την κόλαση των βασανιστηρίων, ο Κυριάκος πήρε την οριστική και αμετάκλητη απόφαση να μην υποστεί ξανά την ταπείνωση της σύλληψης σε περίπτωση προδοσίας.

▼ ▼ το τέλος των φρικτών βασανιστηρίων, ύστερα από εντολή του ίδιου του Χάρτινγκ, που εκτίμησε το ήθος και τη μεγαλοψυχία του, ο Κυριάκος μετεφέρθη στα κρατητήρια Κοκκινοτριμιθιάς. Ανήσυχος για τα τεκταινόμενα, συνέχισε τη δράση του διατηρώντας στενή επαφή με το Διγενή. Συνέχισε κατόπιν εντολής του αρχηγού, τις συνομιλίες

Μακαρίου - Χάρτινγκ για λύση του Κυπριακού μετά την εξορία του Αρχιεπισκόπου στις Σεϋχέλλες. Οργάνωσε τους συγκρατούμενούς του, έθεσε σε λειτουργία σχολείο για τους κρατούμενους μαθητές, δημιούργησε βιβλιοθήκη, έκαμνε ομιλίες και γενικά δημιούργησε συνθήκες που τόνωναν το αγωνιστικό φρόνημα μέσα στα κρατητήρια.

▼ ▼ τη μαεστρική απόδρασή του στις 13 Σεπτεμβρίου 1956 ανέλαβε ως τομεάρχης τον τομέα της Κερύνειας, όπου ανέπτυξε πλούσια και πολύπλευρη δράση.

Όπως ομολογούν οι συναγωνιστές του, οι επιστολές προς τους φίλους και τους οικείους του, τα ημερολόγια και τα κείμενά του, το 1958 ο Κυριάκος ήταν πλήρως προετοιμασμένος για την ηρωική του έξοδο προς την αθανασία.

Έτσι η ώρα της αλήθειας για τον Κυριάκο δεν άργησε να 'ρθει. Ύστερα από προδοσία, όπως και στην περίπτωση του Αυξεντίου, μεγάλος αριθμός Άγγλων στρατιωτών περικύκλωσε το Δίκωμο στις 19 Νοεμβρίου 1958. Οι έρευνες επικεντρώθηκαν στο σπίτι που κρυβόταν ο Κυριάκος με δύο άλλους συντρόφους του, τον Ανδρέα Σοφιόπουλο και τον Κώστα Χριστοδούλου. Το ποδοβολητό των στρατιωτών ακούετο πάνω από το κρησφύγετο. Ο κλοιός είχε σφίξει για τα καλά. Τα σημάδια της προδοσίας ήταν πλέον εμφανή, καθώς οι στρατιώτες άγγιξαν το στόμιο του κρησφυγέτου του οποίου το κάλυμμα ήρχισαν να σπάζουν. Κάποιος δε, εφώναξεν ελληνιστί «Ε, Μάτση, παραδώσου». Ο Μάτσης μετά των συντρόφων του εγέμισαν τα όπλα των και έκαψαν τα διάφορα έγγραφα, τα οποία κατείχαν. Το κρησφύγετον εγέμισε καπνόν. Οι Άγγλοι εξακολουθούσαν να καλούν τον Μάτσην να παραδοθεί, διότι, εν εναντία περιπτώσει, θα τον έκαιαν με πετρέλαιον. Διεξήχθη τότε στιχομυθία μεταξύ Άγγλων και Μάτση, ο οποίος, αφού διέταξε τους δύο συντρόφους του να εξέλθουν του κρησφυγέτου, απάντησε με βροντερήν φωνήν: «Δεν θα βγω ζωντανός. Θα βγω πυροβολών». Εις απάντησιν, οι Άγγλοι πολιορκηταί του έρριψαν ειδικές χειροβομβίδες εντός του κρησφυγέτου, από τις οποίες ο Μάτσης βρήκε ακαριαίον τον θάνατον.

Στους δημοσιογράφους επετράπη να επισκεφτούν το κρησφύγετον, στο οποίο ευρίσκετο το νεκρό σώμα του. Το θέαμα ήταν φρικτόν, παρουσίαζε εικόνα τραγικότητας και μεγαλείου. Ο Μάτσης, με έκφραση ικανοποίησης για το ηρωικό τέλος του, είχε αγκαλιασμένα τα δύο αυτόματά του. Το δεξί του πόδι ήταν αποκομμένο και

απανθρακωμένο, νωπόν δε το αίμα έσταζε ακόμη στο δάπεδο του κρησφυγέτου.

Έτσι πέθανεν ο Μάτσης. Ένας ακόμη ήρωας εις το Πάνθεον της Ελληνικής εποποιίας δίπλα στον Αθανάσιο Διάκο και στους ημίθεους του 1821. Ετάφη στον περίβολο των Κεντρικών Φυλακών, παραπλεύρως του τάφου του επιστήθιου φίλου του Γρηγόρη Αυξεντίου, του συγχωριανού του Μιχαλάκη Καραολή και των άλλων αθανάτων αγωνιστών της ΕΟΚΑ. Στην κηδεία του δεν επετράπη σε κανέναν να παραστεί.

Η δράση και τα έργα του Κυριάκου Μάτση μιλούν αφ' εαυτού. Πρωτοπόρος σε όλα του τα βήματα έδωσε το στίγμα και το μέτρο των εθνικών μας προσανατολισμών και των κοινωνικών μας αναζητήσεων. Ιδιαίτερα στη σημερινή εποχή του άκρατου υλισμού, της ηθικής παρακμής και της πνευματικής πενίας, ο βίος του Κυριάκου Μάτση αποτελεί μοναδικό φάρο για την κοινωνική και πολιτισμική μας αναγέννηση.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΚΥΠΡΟΥ - ΑΡΧΙΒΙΟ ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΜΑΤΣΗ

7

**Ομιλία Γιαννάκη Μάτση
Δημοτικό Θέατρο Στροβόλου
2 Νοεμβρίου 2010**

Το 1958 δεν υπήρξε η Ευρωπαϊκή Ένωση

Στο τελευταίο γραπτό κείμενο του Κυριάκου, γραμμένο ένα μήνα προτού πέσει στο Δίκωμο, αφού κάμνει μια φιλοσοφική προσέγγιση της ύλης γή με το πνεύμα γή καταλήγει σε ένα ύμνο στις πανανθρώπινες αρχές και αξίες που αποτέλεσαν αργότερα την βάση της ίδρυσης και λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

«Να περπατούμε, τονίζει, πάνω σ' αυτή την γη, ελεύθεροι, διαφεντευτές της, κυρίαρχοί της...»

Για την ημι-κατεχόμενη σήμερα πατρίδα ^{μας και} με όλο της το έδαφος – μέρος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η ένταξή μας στην Ευρώπη, αποτελούσε «μάννα εξ ουρανού», που αφελώς δεν αξιοποιήσαμε ^{σε εστίς} (ή/και που αποπιοιηθήκαμε.)

Το ερώτημα τίθεται σκληρό προς όλους μας και ήταν και είναι καίριας σημασίας για το μέλλον ~~της πατρίδας~~ μας.

Ο κυρ.

6

Δεν ήταν απλώς ο αγωνιστής του αντι-αποικιακού απελευθερωτικού Αγώνα, ήταν ο πολιτικά προβληματισμένος και σκεπτόμενος πώς και πότε θα μπορούσε να αξιοποιήσουμε αποτελεσματικά τον Αγώνα.

Είχε συνειδητοποιήσει τους κινδύνους που οι έμπειροι περί τα τοιαύτα αποικιοκρατία μπορούσε ανά πάσα στιγμή να δημιουργήσει.

Πίστευε ότι ως πρώτο βήμα, έπρεπε η Κύπρος μόνης της να πετύχει συμφωνία με τους Άγγλους για λύση του Κυπριακού με βασικό άξονα την αναγνώριση του δικαιώματος αυτοδιάθεσης.

Τον απασχολούσε ιδιαίτερα η αποφυγή ανάμιξης από τους Άγγλους της Τουρκίας στο κυπριακό.

Θυμούμαι μια ολονύκτια συνομιλία του με τον Αυξεντίου καθισμένοι σε ένα πέτρινο γιοφύρι μεταξύ Λύσης και Κοντέας, 15 μέρες προτού αρχίσει ο Αγώνας.

5

subject date page

Αποφασίστηκε να ανοίξουν ένα 2ο κλαμπ κερπών με διεύθυνση ως παραρτηματικό τμήμα και να είναι καθιερωμένο στο special branch

Είναι χαρακτηριστικό ότι ο Μερσίλ, ο Μοργάν ~~έτσι~~ με εντολές για να μην τους δουν ότι εργάζονται συνεχώς: αφού θα βρούμε τιν αβύσσους και ζερφές πιο δεξιά το τμήμα των μετρητών ~~και εφελκυστήρα~~ ~~και θα χάσει η~~ ~~κρίση των ανθρώπων της~~

Ο σκοπός της άσκησης των αντιστάσεων είναι να βρούμε πάλι ένα τμήμα που να είναι ο ίδιος που οφείλει να παρατηρήσει την ΜΗΤΡΟΝ πρώην ΖΕΝΙΤΑ2 Αύλα ήταν τα τυχερά ψευδώνυμα ως κρυπτογράφοι

Το άνοιγμα και διεύθυνση μιας διεύθυνσης, διατεταγμένης επιδιόρθωσης με υπηρεσίες Μοισ 1958 και αρχίζει με, Αγαπώμενη Κυρία και καταγγέλλει, αρχογονία για την δραστηριότητα του Αλέξ Ηερεβαν
Σε χαιρετώ

Major Mr Gowan
chief of the Special Branch

Ηταν γραμμένο σε άφορο, διηρημένη γραμμή

Να συνεχιστεί η άσκηση γιατί διαφορετικά η ΕΟΚΑ θα αναγκαστεί με τον Τ/Κ και ~~κατά~~

Με επιστολή του προς τον «Μιλιτάδη» τον Μάιο 1956, ψευδώνυμο του Κυριάκου, ο Διγενής τερμάτιζε αυτές τις συνομιλίες, τονίζοντας ότι η ΕΟΚΑ θα πειθαρχήσει σε όποια συμφωνία αποδέχεται ο Μακάριος αφού αφήνεται ελεύθερος από τις Σεϋχέλλες.

Αμέσως μετά ο Κυριάκος οργάνωσε την δραπέτευσή του τον Σεπτέμβριο του 1956 και αφού συναντήθηκε με τον Αυξεντίου στα Λαγουδερά, ανέλαβε τον Τομέα Κερύνειας – Πενταδακτύλου.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΚΥΠΡΟΥ
ΑΡΧΕΙΟ ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΜΑΚΗ